

in potestate Episcopis; "Cui, ait, est *omnis* populus creditus, & *eorum* anima, quæ in Ecclesiam conveniunt."

II. Hanc totius populi curam Episcopis incumbentem exhibentes SS. Patres Episcopatum esse onus humeris Angelicis formidandum dicere haud dubitarunt, eosque ad indefessam ac vigilam gregis custodiam hortati fuere. "Eltote", (ait S. Gregorius in persona Joannis Episcopi prima Justiniana ad omnes Episcopos) in custodia commissi gregis, vigilantes atque solliciti, & disciplinæ zelo districti; ne lupus insidians nec Ovile Dominicum turbare, nec nocere ovibus aliqua fraudis occasione prævaleat. Animarum luctum Deo nostro tota mentis intentione facere festinate: non enim vos Pastoris non ad quietem, sed ad laborem suscipiendæ cognoscite." *lib. 4. epist. 8.*

III. Verum quidem est, spectata Diocesium latitudine & extensione, quæ sæpe etiam centena hominum millia complectitur, solum Episcopum haud posse omnem totius Diocesis populum actu & continuatè pascere ac dirigere; eaque omnia facere, quæ ad spirituale totius populi curam & Diocesis regimen requiruntur: ideoque necessarium fuisse, ut & plures sint inferiores Sacerdotes & ministri, qui unâ cum Episcopo populi curam atque Ecclesiæ regimen suscipiant. At hæc inferiorum ministrorum cura ac sollicitudo nequaquam Episcopum à totius Diocesis cura eximit. Ipse namque est & manet totius Diocesis Caput & principalis minister, cui omnes inferiores adjutores & ministri accedunt, cum quadam ad ipsum Episcopum, in his quæ Ecclesiæ regimen, & functiones hierarchicas spectant, dependentia & subjectione.

IV. Unde Ordinandos Presbyteros, ex præscripto Pontificali Romani ita alloquitur Episcopus ordinans: "Tales esse itideis, ut in *adjutorium* Moysi & duodecim Apostolorum, *Episcoporum* videlicet *Catholicorum*, qui per Moysen & Apostolos figurantur, dignè per gratiam Dei, eligi valeatis. . . Itaque Filii dilectissimi, quos ad nostrum *adjutorium* Fratrum nostrorum arbitrium consecrandos elegit, servate in moribus vestris castam & sanctam vitam integritatem."

Post hæc orat Deum his verbis: "Quapropter *infirmis* quoque nostræ quæsumus, hæc *adjumenta* largire; qui quanto fragiliores sumus, tanto his pluribus indigemus."

Itaque constat, Sacerdotes in solum *adjutorium* Episcoporum ordinari; non quò Episcopi à cura eximantur, sed in cura sustinenda adiuvantur.

V. Quæ & omnia Ecclesiæ ministeria, & Ecclesiastica Officia, siue dignitates, siue Beneficia, juxta modernum loquendi usum, & Ecclesiæ disciplinam dixeris, in adjutorium Episcoporum instituta sunt, atque ipsum Episcopum, in his quæ regimem Ecclesiæ, & curam populi concernunt, tamquam superiore; & cui primario cura incumbat; & à quo tamquam è fonte omnis Ecclesiastica potestas in inferiores Ministros dirivatur, suscipere tenentur.

Hinc illud viri Apostolici S. Ignatii Martyris: "Sine Episcopo nemo quidquam faciat eorum, quæ ad Ecclesiæ regimen spectant; & honora Deum, ut omnium auctorem & Dominum; Episcopum verò, ut *Principem Sacerdotum*; imaginem Dei referentem: Dei, inquam, propter *Principatum*, Christi verò propter *Sacerdotium*." *Epist. ad Tralles.*

Item illud Canonis 38. Apostolici: "Presbyteri & Diaconi sine *licentia* Episcopi nihil perficiant: ipse enim est, ait, cuius fidei populus est creditus, & à quo pro animabus ratio exigetur."

VI. Quapropter nulla, quantumvis generalis ab Episcopi jurisdictione, cuiusque seu personæ seu corpori aut congregationi indulta exemptio, eximit à dependentia & subjectione Episcopali in his quæ curam populi & regimen Ecclesiæ concernunt; uti infra ubi de exemptione Regularium, & ea occasione etiam Canonicorum agendum erit, ostendetur.

VII. Ulterius eodem ex principio profluit, vulgatissimum illud ac fundatissimum Canonistarum principium, nimirum, Episcopum esse de jure communi collatorem Beneficiorum in sua Diocesi; ideoque qui alicujus Beneficii collationem ad exclusionem Episcopi sibi competere asserit, debere probare titulum, vi cuius contra jus commune collatio ipsi, exclusio Episcopo competat. Cum enim totius Diocesis regimen illi incumbat, me. itò etiam electio Ministrorum, quales sunt omnes Beneficiati, ei concreta censetur; sed de hoc latius in secunda parte hujus operis, ubi de Collatione Beneficiorum agetur.

VIII. Similiter, quia Episcopatus plenitudinem Sacerdotii habet; atque ex ejus plenitudine in inferiores ministros defluit, nemo ea quæ Curam animarum respiciunt in ejus Diocesi exercere potest, nisi auctoritate & facultate ab Episcopo accepta.

Quare Archidiaconum Eliensem reprehendit Alexander III. in *Cap. 4. De officio Archidiaconi* quod obtentu consuetudinis sine licentia & mandato Episcopi Curam animarum committere præsumat: "Cum satis sit absurdum, ait, & à *Sanctorum Patrum* institutionibus alienum, ut Archidiaconus auctoritate propria debeat cuilibet Ecclesiarum Curam committere."

IX. Quod & moribus Belgii consonum est. Licet enim Archidiaconi quidam, alique nonnulli ex privilegio vel antiqua consuetudine præstant non tantum quorundam Beneficiorum collationem, sed etiam eorum institutionem auctoritate ab Episcopo habendam esse concedunt; & licet vi collationis aut institutionis acceptæ possessionem corporalem ipsius Beneficii accipere possent Beneficiatus, nequaquam tamen his, quæ animarum Curam spectant, se posse sine licentia Episcopi immiscere concedunt; & usum notorio comprobatur.

CAPUT II.

Episcopi jure Divino tenentur ad residentiam, & qualis debeat esse illa residentia?

- 1 Ex Cura Pastoralis sequitur obligatio residentis.
- 2 Consequentiam hæc probat Synodus Tridentina.
- 3 Eodem jure, quo Episcopo incumbit Cura animarum, etiam incumbit necessitas residentis.
- 4 Nullus Antiquorum negavit Episcopos jure Divino ad residentiam teneri, idque Synodus Tridentina satis patenter declaravit.
- 5 Sancti Patres non ex positivis Decretis sed ex Sacris Litteris necessitatem residentis adstruxerunt.
- 6 Episcopi non eximuntur a residentia substituendo Vicarios.
- 7 Nulla inveterata consuetudo Episcopos a residentia excusare potest.
- 8 Synodus Tridentina veteres Canones circa residentiam tamquam nunquam abrogatos innovat.
- 9 Nulla eminentia persona Episcopum a residentia eximit.
- 10 Residentiam merè corporalem non sufficit, sed debet esse laboriosa.
- 11 Ipsum verbum RESIDERE id etiam importat.
- 12 Canones loquuntur non de residentia otiosa, sed laboriosa.
- 13 Etiam Pastores mercenarii corporaliter resident, & de hac re discursus Bartholomæi De Martyribus.
- 14 Decretum Synodi Aquitensis contra otiosam residentiam Episcoporum.

I. Juxta inveteratam & hæcenus conservatam Ecclesiæ disciplinam, Episcopi singuli in sua Ordinatione certæ Ecclesiæ deputantur, in qua actualiter officium Episco-

Episcopale obeant; è qua particulari deputazione & applicatione fat patenter oritur ipsa Episcoporum in sua Ecclesia residentis necessitas.

Cum enim quis ad Episcopatum promovetur, unâ sit Pastor & minister; Christi que locum in Ecclesia accipit in ea parte, in qua legitime fuerit per Ecclesiam constitutus; quæ omnia cum sint *personalia* ipsis personis alligata, residentia personalis obligationem secum trahunt.

II. Quapropter Synodus Tridentina residentis necessitatem Episcopis aliisque Ecclesiarum Rectoribus persuadere & inculcare volens, munia illa *personalia* Episcopis aliisque Ecclesiarum Rectoribus incumbentia proponit; atque ex illis obligationem residentia sua sponte profluentem educit. "Cum præcepto Divino mandatum sit omnibus, ait, quibus animarum cura commissa est; oves suas agnoscere, pro his sacrificium offerre, verbi que Divini prædicatione, Sacramentorum administratione, ac bonorum omnium operum exemplo pascere, pauperum aliarumque miserabilium personarum curam paternam gerere, & in cætera munia Pastoralia incumbere; quæ omnia nequaquam ab his præstari & impleri possunt, qui gregi suo non *invigilant*, nec *assistent*, sed mercenariorum more deserunt: Sacrosancta Synodus eos admonet & adhortatur, ut Divinorum præceptorum memores, factique forma gregis, in judicio & veritate pascant & regant." *Sess. 23. cap. 1.*

III. Itaque eodem titulo, eodemque jure obligari Episcopos ad residentiam credit Synodus, quo eis injunctum est, eis incumbere, quibus sine personali apud gregem residentia satisfacere nequeunt.

IV. Nemo proinde miretur, uti ex Cajetano refert Fagnanus ad *Cap. EX PARTE De Clericis non resid. num. 21.* quod "nullus Antiquorum contradicebat, quin Pastores animarum tenerentur *præcepto Divino* ad personaliter residentium." Quam veterum sententiam contra quosdam Neotericos solidissimis ac convincentibus rationibus astruit ibidem Fagnanus: unâ advertens & ostendens, quod licet Synodus Tridentina eam sententiam verbis formalibus & in terminis expressis, ut ajunt, non definiverit, nihilominus sufficienter eam in allegatis verbis insinaverit, & virtualiter declaraverit declarando nimirum, quod illa omnia, quæ *præcepto Divino* Episcopis aliisque Curam animarum habentibus incumbunt, nequaquam ab his præstari & impleri possint qui gregi suo non *invigilant* neque *assistent*; sed mercenariorum more deserunt.

V. Et sanè residentis necessitatem non ex Ecclesiæ positivis Decretis, sed ipsis Sacris Litteris, & ipso Pastoralis officio Patres astruxerunt.

"Nostri (inquiebat S. Athanasius ad Constantium Imperatorem) ex *lectione Scripturarum*, quanti sceleris sit, Episcopum Ecclesiam suam deserere, & negligere gregem Dei. Pastorum enim absentia lupis invadendi gregis occasionem præstat. Si fugissem, quam excusationem apud vestros Episcopos, vel potius apud eum, qui mihi hunc gregem credit, habuissem?" *Apol. ad Constantium.*

VI. Nec obstat si dicatur, Episcopi possunt hæc munia exercere per Vicarios & alios Episcopos pauperes: quoniam, ut verbis utar Cajetani relatis à Fagnano loco citato, n. 44. "Abusio est *deestabilis*, ut pauper Episcopus relicta sua Ecclesiâ alteri deserat: cum singuli Episcopi teneantur ad hæc omnia *per se* explenda in sua Diocesi."

Insuper Episcopus pauper vel titularis non est proprius hujus populi Pastor; sed alienus; "at grex à Domino jubetur pasci per *proprium* Pastorem; non per *Mercenarium* ad quem non pertinet de ovibus: "ait enim Dominus Jo. 10. *Qui autem intrat per ostium Pastor est ovium; cuius vocem oves ejus audiunt; & proprias oves vocat nominatim & educit eas. Et cum proprias oves emisserit, ante eas vadit, & oves illum sequuntur, quia sciunt vocem ejus, alienum autem non sequuntur, sed fugiunt ab eo, quia non noverunt vocem alienorum.*

Van Espen Jur. Eccl. P. 1.

Hæc ibi: "Pondera singula verba, (ait Fagnanus n. 49.) quæ *evidenter* demonstrant, officium Pastoris animarum esse omnino *personale* ex *præcepto Evangelico*, nec posse ex sui natura per alium adimpleri."

Ad hæc, quid certius, uti rursus advertit Fagnanus, quam in electione ad Episcopatum considerari industriam & qualitates personæ? In his autem in quibus personæ industria requiritur, & attenditur, operam Vicariam non admitti in confesso est: Unde merito hic applicatur dictum S. Bernardi relatum ab Hostiensis in *Cap. EXTIRPANDÆ De præb. Quiper Vicarium inseruit, per Vicarium remunerabitur.*

VII. Quemadmodum ergo nulla, quantumvis inveterata consuetudo seu potius corruptela efficere potest, quin Episcopi debeant attendere sibi & universo gregi, in quo eos *Spiritus Sanctus* posuit regere Ecclesiam Dei, nec non implere, quod ipsis in persona Timothei dixit Apostolus: *Tu vero vigila, in omnibus labora, opus fac Evangelista, ministerium tuum imple*, ita nec consuetudo sufficiens est, ut à residentia, sine qua illa præstari nequeunt, excusetur.

VIII. Unde Synodus Tridentina sciens Canones residentiam Episcopis præscribentes, jus Divinum potius, quam positivum continere; ideoque hac in parte consuetudine quidem conculcari, sed aboleri haud posse, non dubitavit, antiquos Canones, qui *temporum* atque "hominum *injuria* penè in *desuetudinem* abierant, adversus non residentes promulgatos innovare; quemadmodum, ait, virtute præsentis Decreti innovat." *Sess. 6. cap. 1. De reform.*

IX. Uti temporis lapsus, ita nec personæ etiam qualitas à gregis sui custodia & Pastoralis sollicitudine, ac consequenter neque à residentia eximere Episcopos sufficit.

Quod probans Synodus Tridentina declarat, "omnes Patriarchalibus, Metropolitanis ac Cathedralibus Ecclesiis quibuscumque, quocumque nomine & titulo præfectos, etiam si Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales sint, obligari ad personalem in sua Ecclesia vel Diocesi residentiam, ubi injuncto sibi officio desungi teneantur." *Sess. 23. cap. 1. De reform.*

X. Verum, quia ipsa Episcoporum residentia corporalis, parum prodesset, nisi etiam residentes se Pastores & Rectores Gregis commissi ostenderent; atque ea obirent, ob quæ ipsa personalis residentia præcipue exigitur, merito Synodus Tridentina necessitatem residentis inculcans; Canonesque adversus non residentes innovans; aliaque pro eorum meliore executione adjungens, omnes Patriarchalibus, Metropolitanis, & Cathedralibus quibuscumque, quocumque nomine ac titulo præfectos monet ac monitos esse voluit, (*Sess. 6. cap. 1. De reformat.*) "ut attendentes sibi & universo gregi, in quo *Spiritus S. posuit eos regere Ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo, vigilent sicut Apostolus præcipit, in omnibus laborent, & ministerium suum impleant*; implere autem se nequaquam posse sciant, si greges sibi commissos, mercenariorum more deserant, atque ovium suarum, quarum sanguis de eorum est manibus à supremo judice requirendus *custodia minime incumbant*; cum certissimum sit, non admitti Pastoris excusationem, si lupus oves comedit & Pastor nescit."

Et in alio suo de residentia Episcoporum Decreto, non solum ex Officio Pastoralis Episcopis incumbente, residentis necessitatem consequi ostendit, sed insuper declarat, eos obligari ad personalem in sua Ecclesia vel Diocesi residentiam, ubi injuncto sibi officio desungi teneantur.

Ex his per quam manifestum est, non localem & corporalem dumtaxat præsentiam requisisse Synodum; dum Episcopos ad residentiam obligari declaravit, & edixit; sed laboriosam, id est, ut tamquam veri Pastores gregi suo attendere & invigilarent, in omnibus laborarent. &

ministerium suum implerent; atque ovium suarum, quarum sanguis de eorum est manibus à supremo iudice requirendus, custodia incumbant; easque à lupis defendant & præservent.

XI. Quin & ipsum verbum *residere*, uti post alios Canonistas notat Fagnanus de residentia Canonorum dissentens, "accipiendum est cum effectu, id est, Ecclesie in divinis officiiis deservire: Nam residentia debet esse *laboriosa*, non *desideriosa*, cum Beneficia ad divinum cultum & Ecclesiasticam munia obeunda sint constituta." Ad Cap. LICET in De Prebend. Num. 23.

XII. Quapropter si expendantur Canonum atque SS. Patrum de necessaria Pastorum, ac præsertim Episcoporum residentia dicta & decreta universa, apparebit, non merè *localem* ac *otiosam* apud Gregem præsentiam, sed *laboriosam* & *inutilitatem* urgeri & desiderari.

Unde nec Ecclesia in Ordinatione, seu consecratione Episcopitantum ad residentiam, sed laborem Episcopos mittit, dum Ordinando dicit: *Vade & prædica populo tibi commisso*: Quasi diceret, non tantum ad populum *vade*, sive accede ut præses eis sis, sed *prædica*, id est, labora, uti infra latius exponetur.

XIII. Et quid magnum esset, nudam ac sterilem residentiam seu præsentiam Episcoporum obunere, cum hæc in illis, quos Christus odio nomine *Mercenariorum* exagitat, etiam reperitur. Ni enim gregi suo adessent, non dicerentur fugere dum vident lupum venientem; quemadmodum piæ & doctæ advertebat Bartholomæus De Martyribus Archiepiscopus Bracarenis, *Vir* (fatente Palavicino lib. 15, hist. Conc. Trid. cap. 11.) *sanctitate doctrinaque spectabilis*, dum in ipso Concilio Tridentino super fornicando. Decreto de residentia Episcoporum suum suffragium depromeret. Discursum dignum iudicio quin gratiam Lectoris integer hinc referatur.

"Ex Prælati plures qui ante me locuti sunt, plus satis & magno numero exhibuerunt loca Conciliorum & SS. Patrum, speciatimque S. Thomæ, è quibus videre est, residentiam Pastorum & indispensabilem, & *juris Divini*, esse. Sed si quod in animo est, mihi licet verbis enuntiare, infelices profecto videntur, quod super hoc negotio sententiam proferre debeamus. Quò enim, eheu! Ecclesia redacta est, si illi ipsi, quos Deus protectores & custodes ejus constituit, incumbant ipsi obligatio cum ipsa fideliter remanendi, in dubium revocet? Intolerabile nobis foret, si quispiam vel dubitare solum, teneatur nè fidelis famulus parvulis suæ curæ commissis, Pastor gregi suo vel mater filio quem lactat, fideliter adherere; dubitamus, an Deus, qui Curam commisit nobis filiorum suorum; quorum, teste Paulo, simul & Pastores & patres & matres sumus, in dispensabili vinculo ipsis adherendi nos adstrinxerit? Pastores vocat S. Ambrosius Vicarios amoris Christi, *vicarii amoris Christi*, vulque, quemadmodum Christus ipsos hæredes effecit Sacerdotii sui, ita fiant & imitatores perfectæ ejus charitatis. Propterea à sancto Petro & in Petri persona ab omnibus Pastoribus, antequam Pastorem agnorum suorum eum constituat, triplicem amorem exposcit. An ergo dubitabimus, teneamur nè cum illis manere, pro quibus omni momento ipsam etiam animam ponere paratos nos esse oportet? Disceptamus an nostra præsentia ipsis debita sit, cui tamen distiteri nequaquam possumus, vitam nostram ipsorum magis quam nostram esse. Qui igitur audent quidam prætere, in his nos & nimis multa expetere & quodammodo excedere? Econtra ratio hæc super re dicere nobis licet quod dicebat olim Divus Bernardus Eugenio Pontifici: *Non fortia loquimur, sed possibilis: non exhibemus hic quod maxime perfectum est, sed tantum quod possibile*. Nè nobis abbiandiamur, nè nos ipsos decipiamus, maximum malum, & velut existimamus, magnum crimen Episcopo est, non residere; sed hinc non sequitur, laudabile esse valde, quòd resideat. Ita non laudatur propterea famulus quod semper

adit herò suo, nec Gubernator, quod locum suum non deserat, neque Medicus, quod ægro suo fideliter assistat. His quidem omnibus necessaria est præsentia ut officio suo fungantur, sed sola non sufficit, aliæ insuper conditiones desiderantur, quas assidua illa, & exterior præsentia implere non potest. Dum ergo optamus residentiam stabilis, tur tamquam indispensabiliter trahens secum obligationem, non requirimus, ut Ordo Episcopalis primævæ & antiquæ suæ perfectioni restituatur, quemadmodum dicunt quidam nos velle, sed solummodo, ut ab eo maxima, & maxime omnium prudenda exulet inordinatio: maxime, inquam, omnium prudenda: cum Pastores infra ipsammet *mercenariorum conditionem*, quæ tamen & coram Deo, & coram hominibus adeo contemptibilis est, deprimat, deturbetque. Propterea gemens & suspirans, ait quidam Ecclesie Pater. *Damnat Salvator Pastores mercenarios*, sed utinam Ecclesia hodie vel *mercenarios* haberet qui eam regerent. Mercenarius enim, saltem prout eum nobis exhibet Evangelium, *apud gregem suum manet*, cum fugiat dum videt lupum venientem, qui certè non fugeret, nisi ovibus adesset. Sed hodie Pastores ut gregem suum deserant non expectant donec veniat lupus, quasi ad eos nihil de ovibus pertinet, propria sponte dimittunt, nihil solliciti, an hostis ille animarum eas dispergat, capiat, dilaniet, nec ne. Præventum illi inhumanitatem, & negligentiam suam, quod mercenarii non nisi timentes & periculo tam propinqui exequantur. Insuper mercenarius, ut loquitur Augustinus, etiam dum fugit apud gregem manet: fugit enim à facie Dei, non à loco in quo est, dum innocentiam & veritatem deserit, dum timiditas, qua possidetur, linguam alligat, impeditque ne & agat & loquatur ut eas defendat. *Fugisti, quia tacuisti*, inquit iste Sanctus, *tacuisti, quia timuisti*. Amoveamus igitur ab Ecclesia tam ignominiosum opprobrium. Ne sinamus ut Episcopi qui etiam regunt infra mercenarios ipsos deprimantur; dicamus sinere, residentiam & juris Divini esse & indispensabilem. Lacrymas abstergamus Ecclesie matris nostræ, quæ tandem tam horrendam inordinationem & dissolutionem, quæ tam multarum aliarum fons est & origo, ne, si adhuc dissimulemus, dum Deus eam in ira sua considerat, dum eam prohi omnes cum gemitu deplorant; dum eam irridet hæretici; de Ecclesia dicatur, quod plaga ejus incurabilis facta sit & desperata; cum nec mala sua, nec remedia perferre valeat. Extat in ejus vita Gallicè conscripta lib. 2. Cap. 11.

XIV. Concludamus ergo cum Patribus Concilii Aquilejensis anni 1596. Tit. *De resid. Episcoporum*, "Quod de residentia Episcoporum à Sacro Tridentino Concilio & summorum Pontificum Constitutionibus cautum est, hoc non est intelligendum, ut præsentia assideant, nihil præterea agant: cum ex Sacris Canonibus residentia sit accipienda in eum sensum, ut sit *laboriosa*, *non otiosa*. Id quod duobus præsertim Tridentinæ Synodi verbis egregie exprimitur, ut *pascent & regant*: quorum primum ad vitam innocentiam, ad salutis verbi prædicationem, ad Sacramentorum administrationem, & bonorum operum exemplum pertinet: secundum ad disciplinam restituendam, ad mores purgandos, & juris Ecclesiastici ditionem, ad bonorum laudem & vindictam malorum sustinendam spectat. Utrumque si præstiterint Episcopi, satis illa, quæ sunt Episcopalis muneri, videbitur præstitisse & implevisse."

CAPUT VI.

De legitimis causis absentia Episcoporum à suis Diocæsiibus.

- 1 Interdum Episcopus plus potest prodesse absens quàm præsens.
- 2 Bonum universalis Ecclesie interdum absentiam requirit.
- 3 Synodus Tridentina nonnullas absentia causas probat.
- 4 Quinam ex Decreto Concilii Tridentini de causa absentia cognoscere debeant?
- 5 Indulgentia absentia est quadam species dispensationis.
- 6 Regule observanda in dispensatione, etiam hic servari debent.
- 7 Notandum hæc de Concilio Toletano anni 1566.
- 8 Bonum Ecclesie universalis non est legitima absentia causa, si illud per alium procurari possit.
- 9 Residentes in Curia Romana & Curis Principum non semper a residentia excusantur.
- 10 Synodus Tridentina permittit Episcopis duorum vel trium mensium per annum absentiam.
- 11 Ut locum hæc licentia Episcopus utatur, debet subesse justa causa, quæ an subsit ejus conscientia relinquatur.
- 12 Cavendum, ne in solemnioribus Festis ab Ecclesia sua absit.
- 13 Quando corporaliter abesse coguntur, curam tamen gregis sui negligere non possunt.
- 14 Quando ob imminentem persecutionem Episcopi Ecclesiam suam deserere possint?
- 15 Quinam spiritualiter fugere censeantur, licet corporaliter suo gregi assistant?
- 16 Quomodo hodie lures fugiant & deserant spiritualiter gregem suum, & lupis exponant?

Episcopos aliosque Curam animarum habentes, teneri *jure divino* ad residendum in suis Ecclesiis, sive Diocæsiibus vel Patrochiis, ubi injuncto sibi officio defungi queant in præcedentibus ostendimus; unà quoque probavimus ex mente Ecclesie residentiam requiri non merè corporalem & otiosam, sed *laboriosam*, id est in Ecclesie & gregis sibi commissi utilitatem ac profectum.

Si ergo Episcopus, aut Pastor suam absentiam interdum queat plus Ovis suis prodesse, quàm corporali sua præsentia; indubie intentione Ecclesie requirentis residentiam contraheret, si tali casu localem præsentiam absentia corporali præferret.

II. Adhæc, cum bonum universalis Ecclesie nonnunquam præferri debeat commodo particularis Ecclesie, contingere quoque potest, ut particularis Ecclesie debeat corporali sui Pastoris præsentia, etiam si cum aliquo forsan suo incommodo, carere, si id bonum notabilis universalis Ecclesie exigat.

III. Hinc Synodus Tridentina postquam omnes quæcumque dignitate etiam Cardinalitica fulgentes Patriarchalibus, Primatialibus, Metropolitanis ac Cathedralibus Ecclesiis præfectis ad residentiam obstrictos dixit, declarat quidem eos ab Ecclesiis hæc posse abesse, sed cum hac clausula: "Nisi ex causis & modis infra scriptis," id est: "cum Christiana charitas, urgens necessitas, debita obedientia, ac evidens Ecclesie vel Republicæ utilitas aliquos nonnumquam abesse postulant, & exigunt."

IV. Verum nun *Christiana* charitas, urgens necessitas, vel evidens Ecclesie, aut Republicæ utilitas absentiam requirant, Synodus noluit proprio Episcoporum judicio permittere; sed decernit: "Has legitime absentia causas à Beatissimo Romano Pontifice, aut à Metropolitanò, vel eo absente, Suffraganeo antiquiore residente, qui idem Metropolitanam absentiam probare debet, in scriptis esse proponi." *Van Espen Jur. Eccl. P. I.*

bandas; nisi cum absentia incidit propter aliquod munus, & Republicæ officium, Episcopibus adjunctum; cuius quoniam causæ sunt notoriæ, interdum repositæ, nec eas quidem significari Metropolitanò necesse erit: ad eundem tamen cum Concilio Provinciali spectabit judicare de Licentia à se, vel à Suffraganeis datis; & videre, ne quis eo jure abutatur; & ut pœnis Canonice errantes puniantur."

V. Porro, quia indulgentia absentia, quædam est quasi dispensatio in regula, quæ residentiam præscribit; ideo quæ causis absentia examinandis præsent, qui que iis uti volunt, regulas in materia dispensationis à Patribus & Sacris Canonibus præscriptas & traditas attendere & observare debent.

VI. Debent itaque ante omnia expendere, num bonum quod ex absentia proventurum speratur, prævaleat incommodis, quæ Pastoris absentia secum trahere nata est: quam regulam in dispensationibus sequendam post Patres & SS. Canones tradit doctissimus ac sanctissimus Canonum Collector S. Ivo Carnotensis in suo erudito Prologo Decreto præfixo: "In his, ait, quæ propter rigorem disciplina vel muniendam salutem Posteriorum sanxit diligentia, honestate Præsidium diligenter deliberata dispensatio." Id est, si incommodum quod secum trahit Canonum infraçtio, compensetur per bonum quod ex dispensatione proventurum speratur, honesta ac utilis sequatur dispensatio.

VII. Sapientissimè proinde Patres Concilii Toletani anni 1566. *act. 2. decreto 1.* declarant conformiter ad Synodum Tridentinam, "quod non *quævis* causa, quæ vel ad Christianam charitatem, urgentem necessitatem, debitam obedientiam, evidentem Ecclesie vel Republicæ utilitatem, cuiquam pertinere videbitur, à residentia excusare debeat; sed ea tantum, quæ Superioribus diligentissimo examine, maturo iudicio, exactaque censura sic probata fuerit, ut *verè* seclusa omni indulgentia, aliqua ex prædictis ratione dubio procul, iusta sit omnino censenda; atque ei utilitati, quæ ipsius Pastoris præsentiam exigit, & quæ non potest non esse publica, sic nihilominus præferenda."

VIII. Adhæc expendendum, num illud bonum, quod absens Episcopus Ecclesie, aut Republicæ præstat, per alium Curæ animarum non incumbentem, haberi nequeat.

Si enim bonum Ecclesie aut Republicæ, quod ex absentia Episcopi speratur, aliunde haberi non minus queat, causa sufficiens non erit legitime absentia: quandoquidem non requiritur absentia Episcopi eo casu, ut bonum illud Ecclesie procuretur; cum supponatur sine ejus absentia illud haberi per alium posse.

Hinc principio insistentis Cardinalis Cajetanus, quem refert & sequitur Fagnanus ad Cap. EX PARTE De Clericis non resid. Num. 85. docet, distinctione opus esse, ut resolvatur, an negotium utile Ecclesie aut Republicæ sit legitima causa non residentia Episcopalis; utrum nimirum, "negotium universalis Ecclesie sit *necessario* exigens Episcopum, vel non: nam si negotium *necessario* exigat Episcopum, ut ire ad Concilium generale, vel Synodum Provinciale, quæ etiam se habet ad Ecclesiam Episcopalem ut totum ad compartem; constat, quod rationabilis est absentia: sed si negotium universalis Ecclesie non *necessario* exigat Episcopum, puta quia persona Episcopi habet officium, quo oportet ipsum universali Ecclesie servitio perpetuo *personaliter* Romæ deservire, v.g. est Secretarius Sedis Apostolicæ, vel Auditor Rotæ, aut hujusmodi: *non ex hoc excusatur a residentia quoad Deum*.... Et quia servitium quædam, ut ire ad Synodum, sunt manifestè in articulo necessitas Ecclesie universalis, vel provincialis, servitia autem quæ Romæ in hujusmodi officiis exhibentur, *nulla necessitate* communitè exigunt, ut Episcopi incumbant talibus officiis, sed sunt tales in Ecclesia Dei, velut *monstrata in natura*: ideo non excusantur a residentia. Et hinc sequitur, quod residentes in Ecclesia communi,